

Nader onderzoek vleermuis, steenmarter en
steenuil

Gorsveldweg 12 Hengevelde

Nader onderzoek vleermuis, steenmarter en steenuil

Gorsveldweg 12 Hengevelde
Colofon

Abonnementhouder van de Nationale Databank Flora en Fauna

Uitgevoerd door: Natuurbank Overijssel

Opdrachtgever: DLV

Projectnummer en versie: 8123 versie 1.0	Status: Definitief
Auteur: Ing. P. Leemreise	Veldmedewerker(s): Ing. P. Leemreise e.a
Ligging projectgebied: Gorsveldweg 12 Hengevelde	Rapportdatum: 6-11-2025

Correspondentieadres:
Nobelstraat 7-5
7131PZ Lichtenvoorde

E: info@natuurbankoverijssel.nl
T: 0850-509852

Inhoudsopgave

HOOFDSTUK 1	INLEIDING	3
1.1	Aanleiding.....	3
1.2	Reikwijdte.....	3
1.3	Onderzoeksvraag.....	3
HOOFDSTUK 2	HET ONDERZOEKSGBIED.....	4
2.1	Situering	4
2.2	Beschrijving van het onderzoeksgebied.....	5
HOOFDSTUK 3	METHODE	6
3.1	Vleermuizen	6
3.2	Steenmarter	7
3.3	Steenuil.....	7
3.4	Overige soorten.....	8
HOOFDSTUK 4	RESULTATEN.....	9
4.1	Vleermuizen	9
4.2	Steenmarter	9
4.3	Steenuil.....	9
HOOFDSTUK 5	SAMENVATTING EN CONCLUSIES.....	10
5.1	Samenvatting.....	10
5.2	Conclusie	10

HOOFDSTUK 1 INLEIDING

1.1 Aanleiding

Natuurbank Overijssel is gevraagd de functie van bebouwing aan de Gorsveldweg 12 te Hengevelde te onderzoeken op verblijfplaatsen van vleermuizen en steenmarter en nestplaatsen van steenuilen. Dit onderzoek is in 2025 uitgevoerd en in voorliggend rapport worden de bevindingen van dit onderzoek gepresenteerd.

In het kader van de zorgplicht (Art. 11.27, Bal) moet voorafgaand aan een ingreep, welke mogelijk negatieve effecten kan hebben op beschermde diersoorten, een effectbeoordeling plaats vinden. Omdat met een eenmalige visuele inspectie, de functie en betekenis van de aanwezige bebouwing voor vleermuizen niet vastgesteld kan worden, is gericht vervolgonderzoek noodzakelijk.

1.2 Reikwijdte

In voorliggend rapport worden de bevindingen van onderzoek naar de functie van de bebouwing voor vleermuizen, steenmarters en steenuilen gepresenteerd. Niet relevante waarnemingen van beschermde soorten worden niet meegenomen in dit onderzoek. Het onderzoek is uitgevoerd conform de daarvoor geldende protocollen.

1.3 Onderzoeksvraag

Het onderzoek is uitgevoerd om antwoord te kunnen geven op de volgende onderzoeksvragen:

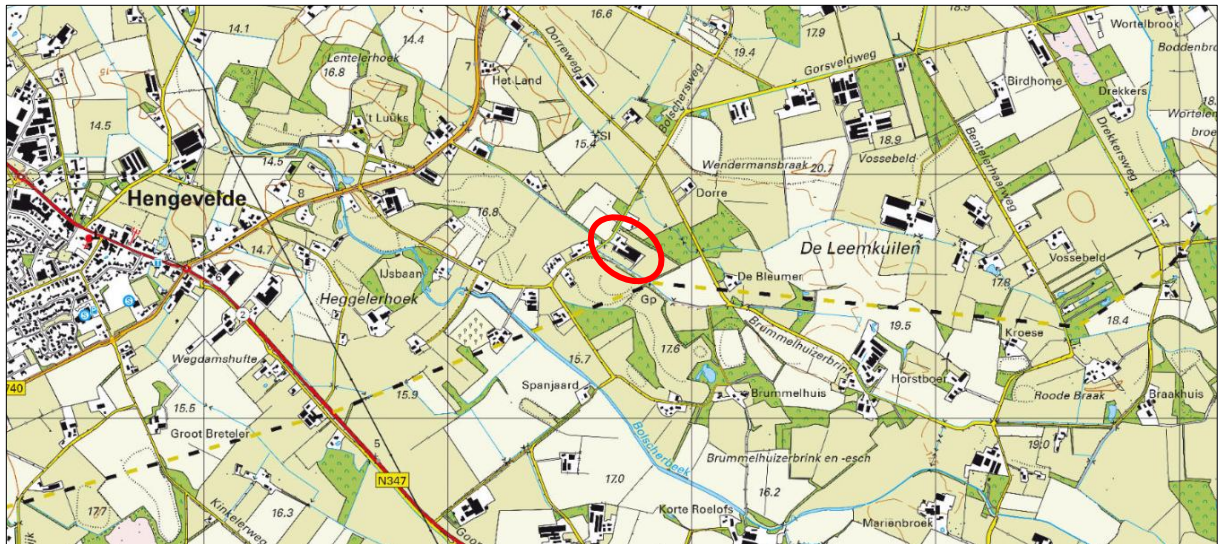
1. Bezetten vleermuizen een verblijfplaats in de bebouwing in het plangebied? Zo ja, welke soort, welke aantallen, welke functie heeft de verblijfplaats en waar bevinden zich de verblijfplaatsen?
2. Bezet de steenmarter een verblijfplaats in de bebouwing in het onderzoeksgebied? Zo ja, waar bezet de soort de verblijfplaats?
3. Nestelen er steenuilen op het erf? zo ja, waar nestelen de uilen op het erf?

Voorliggend rapport is eenvoudig van opzet. Niet relevante informatie verkregen tijdens het onderzoek wordt niet meegenomen in dit rapport. Natuurbank Overijssel beseft dat natuuronderzoek kostbaar is en probeert de kosten voor de opdrachtgever zo laag mogelijk te houden, onder andere door het rapport kort en bondig op te stellen met uitsluitend de benodigde en relevante informatie zoals methode, verantwoording van de afgelegde bezoeken en weergave van de bevindingen.

HOOFDSTUK 2 HET ONDERZOEKSGBIED

2.1 Situering

Het plangebied is gesitueerd aan de Gorsveldweg 12 te Hengevelde, gemeente Hof van Twente. Het plangebied ligt ten oosten van het dorp Hengevelde en wordt hoofdzakelijk omgeven door agrarisch cultuurland. Op de onderstaande afbeelding wordt de globale ligging van het plangebied weergegeven op een topografische kaart.

Globale ligging van het plangebied. De ligging van het plangebied wordt met de rode cirkel aangeduid (bron: topotijdreis.nl).

2.2 Beschrijving van het onderzoeksgebied

Het onderzoeksgebied vormt een deel van een agrarisch erf. Op het erf is een varkenshouderij gevestigd. Het onderzoeksgebied bestaat uit bebouwing met bakstenen buitengevels en golfplaten dakbedekking. Op onderstaande afbeelding wordt de begrenzing van het onderzoeksgebied met een gele lijn weergegeven.

Luchtfoto met de begrenzing van het plangebied, aangegeven met de gele lijn (bron: topotijdreis.nl).

In dit hoofdstuk wordt de toegepaste onderzoeksmethode verwoord.

3.1 Vleermuizen

Voor het in kaart brengen van vleermuizen is zowel visueel als auditief geïnventariseerd. Met behulp van een heterodyne batdetector met opname- en vertragingfunctie (type: Petterson D240x) is de echolocatie die vleermuizen uitzenden voor ons hoorbaar gemaakt. Wanneer op basis van frequentie, klank en ritme niet met 100% zekerheid de soort bepaald kon worden, is een opname gemaakt op een extern opname apparaatuur (type: Zoom H2n). Door de dieren ook zoveel mogelijk visueel waar te nemen is de determinatie geverifieerd en is het gedrag (en daarmee vaak de functie van het gebied) vastgesteld. Dit onderzoek is specifiek gericht op het in kaart brengen van verblijfplaatsen, soortsaamenstelling en gebiedsgebruik. Tijdens het onderzoek is ook gebruik gemaakt van een warmtebeeldcamera (Pulsar Helion xq28). Een dergelijke camera is van grote meerwaarde bij het waarnemen van zwermende dieren tijdens het binnenvliegen, tijdens de baltsperiode en voor het waarnemen van vleermuizen met een extreem zachte sonar, zoals de gewone grootoorvleermuis.

Het onderzoek is opgezet om duidelijkheid te krijgen over de functie van het gebouw in het onderzoeksgebied als verblijfplaats voor vleermuizen. Het onderzoek is afgestemd op het mogelijk voorkomen van alle gebouwbewonende soorten. Het gebouw lijkt geschikt als zomer-, kraam- en paarverblijfplaats. De bebouwing wordt niet geschikt geacht als massa-winterverblijfplaats. De bebouwing beschikt niet over meerdere bouwlagen en heeft te weinig bouwmassa. Ook wordt het gebouw niet verwarmd. Deze inschatting van de geschiktheid van de bebouwing als massa-winterverblijfplaats wordt ook door het bevoegde gezag (provincie) toegepast.

Aanpassing vleermuisprotocol 2025

In februari 2025 is het vleermuisprotocol aangepast. Deze aanpassing treft uitsluitend onderzoek naar meervleermuizen om de omgeving van bekende kraamverblijven en mannengroepen en onderzoek naar paarverblijfplaatsen van deze soort. Voor paarverblijf- & zwermplaatsen is de definitie van de objecten aangepast, de inspanning is niet bedoeld voor gebouwen zoals woonhuizen, maar denk hier aan bruggen, sluizen, gemalen, elektriciteitshuisjes, boomholtes, vleermuiskasten, stadsmuren, bunkers, meerpalen, ijskelders, forten, verlaten gebouwen, schoorstenen, putten, etc.

De aanpassing bestaat uit het uitvoeren van extra bezoeken indien de onderzoekslocatie in de directe omgeving van een bekende kraamkolonie ligt en een ochtendronde in juli in de buurt van een mannengroep.

Het geactualiseerde protocol schrijft nu ochtendonderzoek voor in plaats van avondonderzoek. In gebieden nabij kraamkolonies (te downloaden via Netwerk Groene Bureaus/vleermuisprotocol, zijn twee ochtendrondes (verplicht in de kraamperiode). In zowel de rode gebieden (kraamkolonies) als de blauwe gebieden (mannenverblijven) is een extra ochtendronde in juli nodig voor het opsporen van satelliet verblijfplaatsen. Onderzoek naar paarverblijfplaatsen hoeft niet plaats te vinden bij door mensen bewoonde objecten, zoals woningen en appartementengebouwen.

De onderzoekslocatie ligt niet nabij een bekende kraamkolonie, maar wel in de buurt van een mannengroep van meervleermuizen (NDFF, 2025). Het onderzoek dient daarom afgestemd te worden op mogelijke aanwezigheid van een satellietverblijfplaats na de kraamperiode. De bebouwing wordt niet bewoond en dient daarom tevens onderzocht te worden op de functie 'paarverblijfplaats' van meervleermuizen.

Algemeen

Het onderzoeksgebied ligt een vrij kleinschalig landschap. Vleermuizen kunnen van meerdere hoeken van het erf uitvliegen naar het omringende landschap.

Onderzoekers

Het onderzoek tijdens de kraamperiode is uitgevoerd door vier ervaren onderzoekers die onderling met elkaar

in contact staan middels een portofoon. De bezoeken in augustus en september zijn door één onderzoeker uitgevoerd.

Voor het in beeld brengen van de betekenis van de bebouwing voor vleermuizen zijn vijf verschillende bezoeken aan het onderzoeksgebied gebracht. De bezoeken in juni en juli zijn uitgevoerd voor het in kaart brengen van kraam- en zomerverblijven, de bezoeken in augustus en september zijn uitgevoerd in verband met onderzoek naar paarverblijfplaatsen.

In onderstaande tabel worden de verschillende bezoekdata weergegeven.

<i>Datum</i>	<i>Tijd</i>	<i>Zon onder/op*</i>	<i>Aantal onderzoekers</i>	<i>Weersomstandigheden</i>
26-05-2025	21:38-0:10	21:38 uur	4	Droog, 16 °C, zwakke wind, bewolkt
24-06-2025	21:59-0:30	21:59 uur	4	Droog, 19 °C, matige wind, half bewolkt
04-07-2025	2:19-5:20	05:19 uur	4	Droog, 13 °C, zwakke wind, bewolkt
18-08-2025	20:51-23:55	20:51 uur	1	Half bewolkt, droog, zwakke wind 18 °C
08-09-2025	20:04-23:10	20:04 uur	1	Bewolkt, droog, zwakke wind, 17 °C

Bezoekschema vleermuisonderzoek (www.knmi.nl)*

3.2 Steenmarter

Er bestaat geen goedgekeurd onderzoeksprotocol voor onderzoek naar verblijfplaatsen van steenmarters. Onderzoek met behulp van cameravallen is geschikt om de aanwezigheid van het dier op locatie vast te stellen, maar daarmee wordt nog geen verblijfplaats in de (te slopen gebouwen vastgesteld. Steenmarters verlaten de verblijfplaats in de avondschemering en steken daarbij vaak open ruimtes, zoals verharding, over. Ook lopen ze niet zelden over het dak van het gebouw of wordt hun aanwezigheid verraden door alarmerende vogels, in het bijzonder merels. Jonge steenmarters zijn vrij luidruchtig. Niet alleen maken ze vaak sociale geluiden, ze maken als ze ouder zijn 's avonds en 's nachts ook veel stommelgeluid tijdens het ravotten. Tenslotte verraden de dieren zich vaak door prooiresten en uitwerpselen die zichtbaar of goed te ruiken zijn.

Tijdens alle bezoeken aan het plangebied (zie kopje vleermuizen en steenuil) is gelet op steenmarters in het plangebied. Er is daarbij tevens gebruik gemaakt van een warmtebeeldcamera. Onderzoekers zijn drie maal in de schemering en vijf maal in de avond in het onderzoeksgebied geweest. Deze aanwezigheid van deskundigen op het erf, moet voldoende inzicht verschaffen in de aan- of afwezigheid. Daarnaast is tijdens alle bezoeken gelet op sporen van de steenmarter, zoals prooiresten en uitwerpselen.

3.3 Steenuil

Om de aan- of afwezigheid van steenuilen kan vastgesteld worden door drie bezoeken aan het erf te brengen in de periode 15 februari – 15 april, bij geschikt weer. Er is tijdens het onderzoek gebruik gemaakt van stemnabootsing door te fluiten, zowel zang als contactroep. Behalve stemnabootsing is gebruik gemaakt van een warmtebeeldcamera (Pulsar). Tijdens ieder bezoek zijn 12-15 zangstrofen ten gehore gebracht van ieder 8-10 zangroepen (eerste fase, Stone) of contactroep (tweede fase, Stone).

Het erf is drie maal bezocht tijdens de vroege avond in de periode 28 februari – 6 april 2025. De bezoeken zijn uitgevoerd onder, voor dit onderzoek, geschikte weersomstandigheden (geen harde wind, droog). De windkracht bedroeg tijdens alle bezoeken minder dan 3 Beaufort en het was droog tijdens de drie bezoeken.

Ook is gelet op de aanwezigheid van steenuilen tijdens de bezoeken aan het erf in het kader van het vleermuisonderzoek. In totaal zijn 10 bezoeken aan het erf gebracht in 2025, zowel overdag (2 maal) als in de schemering en avond.

Hieronder wordt het bezoekschema weergegeven.

Datum	tijdstip	Onderzoeker
28-2-2025	19:00 – 19:30 uur	P.Leemreise
17-3-2025	20:30 – 21:00 uur	P.Leemreise
6-4-2025	21:00 – 21:35 uur	P.Leemreise

Bezoekschema steenuil.

3.4 Overige soorten

Tijdens veldbiologisch onderzoek letten onderzoekers altijd op overige beschermde soorten in het onderzoeksgebied, zoals huismussen en gierzwaluwen.

HOOFDSTUK 4 RESULTATEN

4.1 Vleermuizen

Er is geen verblijfplaats van vleermuizen vastgesteld in de bebouwing in het onderzoeksgebied.

Tijdens enkele veldbezoeken zijn vleermuizen waargenomen. Daarbij ging het om foeragerende dieren of langsvliegende vleermuizen. Deze waarnemingen worden als 'losse waarneming' beschouwd omdat deze vleermuizen geen verbondenheid vertoonden met de bebouwing in het onderzoeksgebied. De waarnemingen worden daarom kort toegelicht.

Tijdens enkele bezoeken is kortstondig een gewone dwergvleermuis waargenomen op het erf. Deze vleermuizen vlogen doorgaans kortstond rond de gebouwen, maar foerageerde soms voor langere tijd rond de beplanting net ten westen van het onderzoeksgebied.

4.2 Steenmarter

Er is geen verblijfplaats van steenmarters vastgesteld in het onderzoeksgebied. Er zijn tijdens het onderzoek in het geheel geen steenmarter vastgesteld.

4.3 Steenuil

Er is op het erf een territorium van de steenuil vastgesteld. Een tweede territorium is vastgesteld op een erf ten westen van het onderzoeksgebied (toegevoegd aan de NDFF). De precieze nestplaats is niet ontdekt.

Verspreiding van de steenuil in het onderzoeksgebied.

HOOFDSTUK 5 SAMENVATTING EN CONCLUSIES

5.1 Samenvatting

In 2025 is bebouwing aan de Gorsveldweg 12 te Hengevelde onderzocht op de aanwezigheid van een verblijfplaats van vleermuizen en steenmarter en nestplaats van steenuilen.

Het onderzoek naar vleermuizen en steenuil is uitgevoerd conform de daarvoor geldende onderzoeksprotocollen (vleermuizen; versie februari 2025). Het onderzoek naar steenmarters is uitgevoerd op basis van een methode die door de onderzoekers als 'geschikt' bevonden wordt.

Uit het onderzoek is niet gebleken dat vleermuizen of steenmarter een verblijfplaats bezetten in de te slopen bebouwing. Wel nestelen er steenuilen in de te slopen gebouwen op het erf. De precieze nestplaats is niet ontdekt, maar bevindt zich vermoedelijk tussen de golfplaten van de bebouwing en dakisolatie.

5.2 Conclusie

Er dient een Omgevingsvergunning flora- en fauna-activiteit verkregen te worden voor het beschadigen/vernielen van een voortplantings- en rustplaats voor steenuilen, voordat de schuren gesloopt mogen worden.

Geraadpleegde bronnen

Kennisdocument huismus (BIJ12)
Kennisdocument gierzwaluw (BIJ12)
Kennisdocument steenuil (BIJ12)
Kennisdocument Laatvlieger (BIJ12)
De steenmarter. KNNV Uitgeverij.

Internet:

www.sovon.nl

www.kadaster.nl

Vleermuisprotocol 2021, versie februari 2025